

Ressourcerum om EU-temaer

Ressourcerum om EU-temaer	1
Indledning	2
Generelt om EU	2
EU's udvikling	2
EU's institutioner	5
Hvis du har brug for mere generel viden om EU:	6
Temaer til arbejdet med EU på studieturen	7
Tema 1: Samarbejde eller konkurrence i EU og Europa under Covid-19	7
Inspiration til videre arbejde med tema 1	9
Tema 2: Identitet - EU-borger?	11
Inspiration til videre arbejde med tema 2	14
Tema 3: Demokrati og menneskerettigheder i EU	16
Tema 3a: EU's arbejde med demokrati og menneskerettigheder inden for EU	17
Inspiration til videre arbejde med tema 3a	18
Tema 3b: EU's mulige udvidelse	19
Inspiration til videre arbejde med tema 3b:	21
Tema 4: Migration i EU og Europa	22
Tema 4a: Unges arbejdsmuligheder – årsagen til emigration	24
Inspiration til videre arbejde med tema 4a	25
Tema 4b: Uddannelse og kompetencer	26
Inspiration til videre arbejde med tema 4b	27
Tema 4c: Konsekvenser af migration for oprindelseslandet	29
Inspiration til videre arbejde med tema 4c	32
Tema 4d: Synet på migranter i modtagerlande	33
Inspiration til videre arbejde med tema 4d	36

Ressourcerummet om EU-temaer er udarbejdet efteråret 2020 af Arben Deliu og Jørn Sørensen fra Globale Gymnasier.

Har modtaget tilskud fra Europa-Nævnet.

Indledning

Følgende tekst skal fungere som et ressourcerum for arbejdet med unge i forskellige europæiske landes syn på uddannelse, arbejdsmuligheder, menneskerettigheder og migration i Europa. Der er indledningsvist skrevet et afsnit om Den Europæiske Union (EU), hvis formål er at give et kort overblik over nogle af de vigtigste nedslag i EU's udvikling samt et kort oprids af de vigtigste institutioner i EU. Da afsnittene er relativt korte, er meget selvfølgelig udeladt, men afsnittene kan give et overblik og fungere som en nødvendig baggrundsviden for at arbejde med temaer vedrørende EU i flere fag.

I de senere afsnit er der fokus på temaer om EU af relevans for unge - særligt i forbindelse med migration, uddannelse og job. Afsnittene er tænkt som en inspirationskilde til hvilke problemstillinger, der kunne være relevante at arbejde med under "EU på studieturen". Afsnittene er derfor opbygget med en indledende tekst om emnet og derefter mulige relevante problemstillinger. Det enkelte EU-tema afsluttes med en liste over mulige kilder, der kunne anvendes til dybere arbejde med emnet.

Generelt om EU

EU's udvikling

Den Europæiske Union (EU) har indflydelse på danskere og europæeres hverdag på en række områder. EU har udviklet sig i bredden og dybden af flere omgange siden 1952, hvor den første traktat trådte i kraft. EU består i dag af 27 lande fordelt over det meste af Europa, men startede som et kul- og stålfællesskab mellem seks lande (Vesttyskland, Belgien, Frankrig, Luxemborg, Italien, Holland). Kul- og stålfællesskabet (EKSF), der trådte i kraft 23. juli 1952, var startskuddet til det, vi i dag kender som EU. Formålet med EKSF var at kunne kontrollere produktionen af kul og stål i de enkelte lande og dermed undgå en ny krigsoprustning. Til at varetage denne kontrol af kul og stål blev der oprettet flere

institutioner, som senere har udviklet sig til de institutioner vi kender i EU i dag.¹ Du kan læse mere om institutionerne i et senere afsnit.

Som nævnt har samarbejdet i EU udviklet sig politisk, økonomisk osv. siden samarbejdets spæde start. Allerede i 1957 blev EKSF-landene enige om at indgå et tættere samarbejde på det økonomiske område, og de underskrev derfor Rom-traktaten, og samarbejdet skiftede navn til Det Europæiske Fællesmarked (EF). Pointen med Rom-traktaten var at skabe et fællesmarked med fri bevægelighed for blandt andet arbejdskraft, varer og kapital.² Danmark kom sammen med Storbritannien og Irland med i dette fællesskab i 1973 på baggrund af en folkeafstemning om EF i 1972, hvor 63,3 % af de afgivne stemmer var ja-stemmer.³ Fællesmarkedet udviklede sig senere i 1986 til "Det indre marked", hvor en række tekniske handelshindringer mellem landene blev afskaffet.

Dette førte videre til Maastricht-traktaten i 1992, som i Danmark skulle vedtages eller ej ved endnu folkeafstemning. EF skiftede med Maastricht-traktaten i 1992 navn til Den Europæiske Union (EU) men danskerne stemte i første omgang nej til traktaten. Der var efterfølgende flere forhandlinger om, hvilke områder Danmark kunne stå udenfor og have forbehold overfor men stadig indgå i EU-samarbejdet. Dette ledte til Edinburgh-aftalen, hvor EU godkendte de fire danske forbehold: Euroforbeholdet, retsforbeholdet, forsvarsforbeholdet og forbeholdet om unionsborgerskabet, hvorved Maastricht-traktaten med de fire forbehold blev vedtaget ved endnu en folkeafstemning i Danmark i 1993.⁴

Samarbejdet i EU blev herefter bragt et skridt videre med vedtagelse af Amsterdam-traktaten i 1997, hvorved Schengen-samarbejdet blev en formel del af EU. Amsterdam-traktaten blev vedtaget ved folkeafstemning i Danmark i 1998.⁵ Schengen-samarbejdet, som i dag består af

---

¹ "Den Europæiske Unions historie", *Folketingets EU-oplysning*, <http://tidslinjer.dk/undervisning/den-europaeiske-unions-historie/> set den 24.09.2020

² ibid

³ "Danmarks EU-medlemskab", *EU-Repræsentationen Bruxelles*, <https://eu.um.dk/da/info%20om%20dk%20i%20eu/danmarks-eu-medlemsskab/> set den 25.09.2020

⁴ "Den Europæiske Unions historie", *Folketingets EU-oplysning*, <http://tidslinjer.dk/undervisning/den-europaeiske-unions-historie/> set den 24.09.2020

⁵ ibid

26 lande, hvoraf 22 er fra EU, skulle gøre det endnu nemmere at bevæge sig over grænserne mellem Schengen-landene.⁶

I 1998 blev der desuden taget et vigtigt skridt i forhold til det økonomiske samarbejde, da Den Europæiske Centralbank blev dannet. Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU'en), som fulgte i kølvandet på Maastricht-traktaten, trådte ligeledes i kraft i 1999.⁷ I denne forbindelse blev den fælles valuta; Euroen vedtaget. Danmark havde som bekendt med vedtagelse af Maastricht-traktaten fire forbehold over for EU-samarbejdet, herunder forbehold over for Euroen. I 2000 var danskerne derfor igen til folkeafstemning i EU-sammenhæng- denne gang om euroforbeholdet skulle bibeholdes eller ej. Størstedelen af befolkningen var som bekendt imod Euroens indførelse i Danmark, og Danmark stod derfor uden for den fælles valuta, da den trådte i kraft i 2002.⁸

I løbet af 2000'erne fandt en større udvidelse af EU i bredden sted, da den store østudvidelse var en realitet. I 2004 blev 10 nye lande fra Central- og Østeuropa medlemmer af EU, og i 2007 blev yderligere to østeuropæiske lande optaget som en del af det europæiske fællesskab. Den seneste udvidelse fandt sted i 2013 hvor Kroatien blev medlem, og hermed var EU blevet til et fællesskab mellem 28 lande.⁹ EU har dermed på mange områder vokset sig til et større og tættere samarbejde siden dets spæde start i 1951. Men med Storbritanniens officielle udmeldelse af EU den 31. januar 2020 har et medlemsland for første gang i samarbejdets historie forladt den Europæiske Union. Tilbage er nu 27 medlemslande i EU-samarbejdet.¹⁰

Dybden af samarbejde på et område samt antallet af områder, som EU har indflydelse på, har også udviklet sig op igennem EU's historie. Her er det relevant at vide noget om de typer af lovgivning, som EU laver. Når der arbejdes med et tema om EU, kan du nemlig støde på betegnelserne; "forordning" og "direktiv" i forbindelse med EU-lovgivning. En forordning er

---

⁶ "Schengen-samarbejdet og grænsekontrol", *Folketingets EU-oplysning*, <https://www.eu.dk/da/temaer/asyl-og-migration/schengen> set den 24.09.2020

⁷ Vormsby, Sarah (2018): "Flugten til Europa", Forlaget Systime, Afsnit 4.3 p. 172, <https://flugtentileuropa.systime.dk/?id=172> set den 24.09.2020

⁸ "Den Europæiske Unions historie", *Folketingets EU-oplysning*, <http://tidslinjer.dk/undervisning/den-europaeiske-unions-historie/> set den 24.09.2020

⁹ *ibid*

¹⁰ "Lande", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_da set den 24.09.2020

en retsakt, der er bindende og virker direkte i medlemslandene. Et direktiv er derimod en retsakt med bindende mål, som medlemslandene herefter selv skal implementere til national lov, således at direktivets mål er opfyldt.¹¹

EU's institutioner

EU er som tidligere nævnt opbygget af en række institutioner, der hver især spiller en vigtig rolle for samarbejdet og demokratiet i EU. I nedenstående afsnit får du et hurtigt overblik over nogle af de vigtigste institutioner i EU, som kan være centrale at vide noget om i arbejdet med unges syn på temaer vedrørende EU.

I forhold til den lovgivende magt er Europa-Parlamentet det organ i EU, som borgerne direkte kan vælge repræsentanter til. Der sidder i øjeblikket 705 medlemmer i Europa-Parlamentet - efter Brexit er det lidt færre end der tidligere har siddet i parlamentet. I Danmark stemmer vi ved et Europa-Parlamentsvalg om, hvem der skal besidde de 14 "danske" pladser i Europa-Parlamentet. Der er valg til Europa-Parlamentet hvert femte år, og seneste valg var i 2019. Repræsentanterne er grupperet i forskellige politiske partier eller politiske samarbejder på tværs af lande. Europa-Parlamentet har flere roller. Blandt andet deler de den lovgivende magt i EU med Ministerrådet, og desuden kontrollerer de Europa-Kommissionen.¹² Europa-Parlamentets rolle i EU ligner dermed den rolle, som Folketinget har i Danmark. Ministerrådet, der lovgiver sammen med Europa-Parlamentet, består af ministre fra de nationale regeringer, og medlemmerne varierer alt efter hvilket område, der skal lovgives om. Som eksempel vil det være den danske miljøminister, der deltager som dansk repræsentant i Ministerrådet, hvis det er miljø, der skal lovgives om. Ministrene repræsenterer her deres egne lande i forhandlingerne om nye EU-love.¹³

Hvis der derimod ses på den udøvende magt i EU, er Europa-Kommissionen den centrale institution. Kommissionen har nemlig til opgave at fremsætte lovforslag til Ministerrådet og

---

¹¹ "Forordninger, direktiver og andre retsakter", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_da set den 25.09.2020

¹² Bang, Sofie Hvid: "Europa-Parlamentet", *Folketingets EU-oplysning*, <https://www.eu.dk/da/fakta-og-tal/institutioner/parlamentet> set den 24.09.2020

¹³ Bang, Sofie Hvid: "Ministerrådet", *Folketingets EU-oplysning*, 20.04.2020, <https://www.eu.dk/da/fakta-og-tal/institutioner/r%C3%A5det> set den 24.09.2020

Europa-Parlamentet. Desuden er kommissionen med til at håndhæve EU-retten sammen med EU-Domstolen for at sikre, at EU's lovgivning efterleves på den rigtige måde i EU-landene. Endvidere har Kommissionen til opgave at administrere EU's budget. Institutionen består af 27 medlemmer - én kommissær fra hvert medlemsland, som hver især er kommissær for et bestemt politikområde.¹⁴ Endvidere er det centralt at kende til Det Europæiske Råd, som består af medlemslandenes regerings- og statschefer samt en formand og kommissionsformanden. De mødes typisk fire gange årligt for at diskutere de store linjer i EU, og hvad der skal fokuseres på politisk og EU's fremtid.¹⁵

Den dømmende instans i EU er placeret hos EU-domstolen, der dømmer i sager, der vedrører EU-ret. Domstolen består af en dommer fra hvert medlemsland samt 11 generaladvokater, og de skal sikre, at de enkelte lande overholder EU-traktaterne samt EU-love. Dette handler både om, hvordan lovene fortolkes og anvendes i EU-landene.¹⁶ En anden institution, der er central i EU, er Den Europæiske Centralbank. Den Europæiske Centralbank er, som tidligere nævnt i forlængelse af Maastricht-traktaten, én af de nyere institutioner i EU. Opgaven for Den Europæiske Centralbank er at administrere euroen samt sikre stabile priser. Desuden arbejder institutionen også for, at EU's økonomiske og monetære politik bliver realiseret. Den Europæiske Centralbank består af de enkelte EU-landes centralbankchefer samt en formand og en næstformand.¹⁷ Der er i øjeblikket 19 lande, der har erstattet deres nationale valuta med euroen, og en række lande vil gøre det, når de opfylder nogle bestemte betingelser.¹⁸

Hvis du har brug for mere generel viden om EU:

- Folketingets EU-oplysning: <https://www.eu.dk/> set 24.09.2020
- European Union: https://europa.eu/european-union/index_da set 24.09.2020

---

¹⁴ "Europa-Kommissionen", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_da set den 24.09.2020

¹⁵ "Det Europæiske Råd", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_da den 24.09.2020

¹⁶ "Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen)", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_da den 24.09.2020

¹⁷ "Den Europæiske Centralbank (ECB)", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_da den 24.09.2020

¹⁸ "Hvilke lande bruger euroen", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/which-countries-use-euro_da den 24.09.2020

Temaer til arbejdet med EU på studieturen

Tema 1: Samarbejde eller konkurrence i EU og Europa under Covid-19

Covid-19 er som bekendt blevet en verdensomspændende udfordring, som tackles forskelligt i de enkelte lande og regioner i verden. Også i EU-landene og andre europæiske lande har tilgangene til bekæmpelse af Covid-19 været forskellige, og samarbejdet i EU og Europa har været sat på prøve på flere områder. Her tænkes særligt på mulige udfordringer i koordinationen af tiltag mod Covid-19 og herefter diskussionen om, hvilke økonomiske tiltag der skal til for at undgå en længerevarende økonomisk krise i EU-landene. Spørgsmålet er, hvad borgerne i EU egentlig tænker om EU's rolle i bekæmpelsen af Covid-19, samt om EU har gjort nok for at undgå økonomisk krise i kølvandet på dette?

På det sundhedsmæssige område kan der først og fremmest ses på omfanget af Covid-19 i de europæiske lande. I EU/EEA landene og Storbritannien rundede antallet af registrerede smittetilfælde 3.014.925 den 24. september 2020. På samme tidspunkt var der i disse lande indrapporteret flere end 187.509 dødsfald relateret til Covid-19. Dette tal dækker over store forskelle landene imellem hvor Storbritannien, Italien, Spanien og Frankrig er de lande, der har haft flest smittetilfælde og flest Covid-19 relaterede dødsfald blandt EU/EEA-lande og Storbritannien.¹⁹ Hvis ovenstående tal sættes i forhold til indbyggertallet ligger lande som Sverige og Belgien på dette tidspunkt også højt på listen over Covid-19 relaterede dødsfald sammenlignet med andre EU/EEA-lande og Storbritannien.²⁰

Udover tabet af menneskeliv samt de helbredsmæssige følger ved Covid-19, er der i mange lande også følger af Covid-19 på det økonomiske område. Hvis der ses på EU-landene, var der et samlet fald i BNP på 3,2 % i første kvartal af 2020, som efterfølgende blev fulgt op af et endnu større fald i andet kvartal af 2020. Her faldt BNP sammenlignet med første kvartal nemlig 11,7 % i de 27 EU-lande. Endnu værre ser det ud for de 19 euro-lande som oplevede

---

¹⁹ "COVID-19 situation update worldwide, as of 24 September 2020", *European Centre for Disease Prevention and Control*, <https://www.ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea> set den 24.09.2020

²⁰ "Coronavirus (COVID-19) deaths worldwide per one million population as of September 16, 2020, by country", *statista.com* <https://www.statista.com/statistics/1104709/coronavirus-deaths-worldwide-per-million-inhabitants/> set den 24.09.2020

et samlet fald i BNP på 3,6 % i første kvartal 2020 fulgt op af et yderligere fald i andet kvartal 2020 på 12,1 %.²¹

Spørgsmålet er, om EU har bidraget nok til at styrke samarbejdet mellem landene, og om EU blandt borgerne i EU er blevet opfattet som en vigtig allieret i kampen mod Covid-19. I en undersøgelse foretaget i april 2020 blandt vælgere i ni EU-lande vurderede minimum en tredjedel af respondenterne i hvert land, at EU ikke har levet op til dets ansvar. Samtidig vurderede en tredjedel af respondenterne samlet set, at deres syn på EU er blevet forværret, og kun en tiendedel vurderede, at deres syn på EU er blevet bedre.²² Udover undersøgelsen blandt de almene vælgere i EU blev der i maj 2020 foretaget en undersøgelse af holdningen blandt næsten 750 personer, der beskæftiger sig med politik til dagligt. Holdningen i denne gruppe er mere nuanceret end undersøgelsen af vælgerne i EU, og på den mere positive front svarede to tredjedele af respondenterne, at Europa-Kommissionen gjorde det som institutionen var i stand til på den sundhedsmæssige front. Modsat mente mere end 60 % af respondenterne i undersøgelsen, at der var mindre samarbejde i EU om Covid-19, end de ville have forventet.²³ I lande som Spanien og Italien, der jo også var hårdt ramt af Covid-19 på tidspunktet for undersøgelsen, var andelen endnu højere end de 60 %. Men andelen der havde forventet mere samarbejde mellem EU-lande, var også højere end gennemsnittet for EU-lande i eksempelvis Danmark, Ungarn og Rumænien.²⁴

På den økonomiske front er de, der beskæftiger sig med politik i det daglige, mere positive over for Europa-Kommissionens ageren end den generelle EU-borger.²⁵ Sidenhen har EU lavet forskellige tiltag for at støtte EU-landene under Covid-19. Bl.a. blev EU's ledere efter fire dages forhandlinger enige om en økonomisk genopretningsplan den 21.07.2020. I

---

²¹ "GDP and employment flash estimates for the second quarter of 2020", *eurostat*, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10545332/2-14082020-AP-EN.pdf/7f30c3cf-b2c9-98ad-3451-17fed0230b57> set den 24.09.2020

²² "In sickness and in health: European cooperation during the coronavirus crisis", *ecfr.eu*, https://www.ecfr.eu/publications/summary/in_sickness_and_in_health_european_cooperation_during_coronavirus_crisis set den 24.09.2020

²³ *ibid*

²⁴ Busse, Claire et al.: "Coronavirus Special", *EU COALITION EXPLORER* Juli 2020, <https://www.ecfr.eu/eucoalitionexplorer/coronavirus> set den 24.09.20

²⁵ "In sickness and in health: European cooperation during the coronavirus crisis", *ecfr.eu*, https://www.ecfr.eu/publications/summary/in_sickness_and_in_health_european_cooperation_during_coronavirus_crisis set den 24.09.2020

forbindelse med genopretningsplanen er der desuden blevet lavet en finansiel ramme for EU indtil 2027. Tiltagene skal bl.a. være med til at skubbe EU-landene ud af en mulig længerevarende økonomisk krise på baggrund af Covid-19. Forhandlingerne om ovenstående økonomiske tiltag i forhold til retsakterne kan nu blive gennemført med Europa-Parlamentet og Ministerrådet inden endelig godkendelse.²⁶

Samlet set er det interessant at undersøge mere om befolkningens syn på EU's løsninger i kampen mod Covid-19. Har EU ageret fornuftigt i bekæmpelsen af Covid-19? I hvilken grad er EU kommet frem til den rigtige løsning på det økonomiske område for at undgå en dyb økonomisk krise i EU? Hvilken betydning har Covid-19 haft for jobmulighederne for unge i EU? Er det blevet vanskeligere at tage arbejde i andre lande i Europa? Skal EU-landene samarbejde mere eller mindre om løsningerne på Covid-19 spørgsmål?

Inspiration til videre arbejde med tema 1

- 10 ting EU gør for at bekæmpe coronavirus:
<https://www.europarl.europa.eu/news/da/headlines/priorities/eu-s-modsvar-til-coronavirus/20200327STO76004/10-ting-eu-gor-for-at-bekaempe-coronavirus> set 24.09.2020
- Coronavirus (COVID-19) deaths worldwide per one million population as of September 16, 2020, by country:
<https://www.statista.com/statistics/1104709/coronavirus-deaths-worldwide-per-million-inhabitants/> set 24.09.2020
- Coronavirus response:
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en set 24.09.2020
- Coronavirus Special: <https://www.ecfr.eu/eucoalitionexplorer/coronavirus> set 24.09.2020
- COVID-19 pandemic: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-pandemic> set 24.09.2020

---

²⁶ "Reaktion på coronavirus", *Europa-Kommissionen*, https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_da set den 24.09.2020

- COVID-19 situation update worldwide:
<https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases> set 24.09.2020
- Grænsekontrol i Schengen pga. coronavirus: Hvad kan EU gøre?:
<https://www.europarl.europa.eu/news/da/headlines/security/20200506STO78514/covid-19-genabning-af-schengen-hvad-kan-eu-gore> set 24.09.2020
- GDP and employment flash estimates for the second quarter of 2020:
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10545332/2-14082020-AP-EN.pdf/7f30c3cf-b2c9-98ad-3451-17fed0230b57> set 24.09.2020
- In sickness and in health: European cooperation during the coronavirus crisis:
https://www.ecfr.eu/publications/summary/in_sickness_and_in_health_european_cooperation_during_coronavirus_crisis set 24.09.2020
- Kampen om vaccine er nutidens våbenkapløb:
<http://thinkeuropa.dk/politik/kampen-om-vaccine-er-nutidens-vaabenkaploeb> set 24.09.2020
- Nordic Dialogue: Derfor skal EU have et fælles europæisk Serum Institut:
<https://www.altinget.dk/eu/artikel/kronik-derfor-skal-eu-have-et-faelles-europaeisk-serum-institut> set 24.09.2020
- The Systematic Exploitation of Harvest Workers in Europe:
<https://www.spiegel.de/international/germany/cheap-and-expendible-the-systematic-exploitation-of-harvest-workers-in-europe-a-b9237b95-f212-493d-b96f-e207b9ca82d9> set 24.09.2020
- Vil EU tillade, at tyske kærester kan rejse ind, når franske kan?:
<https://finans.dk/politik/ECE12165364/vil-eu-tillade-at-tyske-kaerester-kan-rejse-ind-naar-franske-ikke-kan/?ctxref=ext> set 24.09.2020

Tema 2: Identitet - EU-borger?

Som det omtales i tema 4b: "Uddannelse og kompetencer" har initiativer som Erasmus + effekt for unges opfattelse af en europæisk identitet. Udover at unge får kulturelt indblik, er der mange unge, der møder deres udkårne ved opholdet på uddannelsesinstitutioner i udlandet. En undersøgelse af Europa-Kommissionens Impact Study fra 2014 viser at ca 1/3 adspurgte Erasmus-alumni stadig er i et forhold med en person fra et andet europæisk land, hvilket har resulteret i en million babyer. Disse forhold og børn, som er resultat af forholdene, er med til at styrke en europæisk identitet.²⁷ Det kan virke som om at den europæiske identitet er under pres, men unge mennesker er stadigvæk meget pro-europæiske. Der er dog en generationskløft, som også fremgår af Brexit. 75 procent af de 18-24-årige briter er for at blive i EU, og blandt de 25-49-årige lød det samme tal på 61 procent. Ifølge den amerikanske tænketank Pew Research Center er særligt unge under 34 år, i kernelandene som Frankrig, Holland, Tyskland og Polen markant mere positive overfor EU end deres ældre medborgere.²⁸ Spørgsmål som skal løses i fællesskab, som f.eks. klimaspørgsmålet har også fået flere unge til at stemme ved Europaparlamentsvalget i 2019.²⁹ De unges begejstring for EU er også synlig i central- og østeuropæiske lande. Problemet opstår dog ved at mange unge forlader disse lande, og flere undersøgelser viser, at dem, som er tilbage, er mere tilbøjelige til at støtte nationalistisk og autoritær agenda. Årsagerne til at unge forlader et land er mange, og de er forskellige for de forskellige central- og østeuropæiske lande, men hovedårsagen i Sydøsteuropa ligger i manglende tiltro til politikerne, og til at der vil komme reelle ændringer. Dermed er det lettere at forlade landet og søge lykken et andet sted.³⁰ Her kan uddannelsesmæssig og kulturel udveksling som f.eks. gennem Erasmus + være med til at styrke unges kompetencer, men også deres tillid til at ændringerne er mulige.

---

²⁷ Schlie, Kasper. De unge europæere kan give EU ny luft. *Magasinet Europa*. 1.november 2016
<http://magasineteuropa.dk/unge-europaeere-kan-give-eu-ny-luft/> set 24.09.2020

²⁸ ibid

²⁹ "Hvem er skyld i rekorden? Rekordstor stigning i unges deltagelse gav EP19 et boost!", *Europa-Parlamentet*,
<https://www.europarl.europa.eu/denmark/da/nyheder-arrangementer/hvem-er-skyld-i-rekorden-rekordstor-stigning-i-unges-deltagelse-gav-ep19-et-boost> set 24.09.2020

³⁰ Maliqi, Agon. Balkan fatalism Risk Becoming Self-Fulfilling Prophecy. *Balkan Insight*. 10.august 2020
<https://balkaninsight.com/2020/08/10/balkan-fatalism-risks-becoming-self-fulfilling-prophecy/> set den

24.09.2020

Selvom meget peger på, at begejstring for EU og identificering med en europæisk identitet er udbredt blandt unge, er der også en række udfordringer og delte følelser. I forbindelse med Sydøsteuropa – Balkan er der også en social identifikation. F.eks. anser mange unge kroater Balkan som tilbagestående i forhold til resten af Europa både økonomisk, socialt og kulturelt. Splittelsen opstår også, når unge kroater enten ikke ser sig selv som en del af Balkan, men en del af Europa, eller de anser sig selv som en del af Balkan og dermed inferior i forhold til resten af Europa.³¹ Ingen af delene er en farbar vej, og selvom Balkan kan lære af resten af Europa, er det vigtigt at unge vedkendes deres regionale identitet, og anser sig som ligeværdige med resten af Europa. Dette er absolut også vigtigt i forbindelse med erhverv, nystartede virksomheder med mere. Troen på at man kan gøre det ligeså godt, som i resten af Europa, er vigtig forudsætning for økonomisk udvikling.

Der også udvikling mod EU blandt unge f.eks. i Serbien, hvor man ser sig mere knyttet til Rusland. Flertallet af unge under 29 foretrækker et tættere samarbejde med Rusland end med EU.³² Årsagerne til dette kan være mange: fra den historiske forbindelse til Rusland, mediernes og uddannelsesinstitutionernes positive fremstilling af Serbiens forbindelse til Rusland, samt det at mange af de unge, som er pro-europæiske forlader landet og flytter til de vesteuropæiske lande. Unges serberes muligheder for at møde andre unge europæere vil muligvis nuancere billedet.

Delte følelser om EU er også til at finde i kernelandene. Årsagerne til disse følelser kan være mange. Der er en udvikling i Tyskland, hvor flere unge ser sig som tyske, hvor de ældre generationer anser sig som europæiske. Dette skifte kan også betyde, at det er blevet mere ”tilladt” at være tysk, men de mange kriser, Europa har været igennem siden 2008, har været med til at skabe en usikkerhed om det europæiske projekt. I en meningsmåling foretaget for det tyske bank forbund angiver blot otte pct. af de adspurgte unge tyskere, at de føler sig europæiske. 35 pct. mener, at de føler sig både tyske og europæiske, mens et flertal bestående

---

³¹ Milekic, Sven. Croatian Pupils Voice Mixed Views on “Balkan” Identity. *Balkan Insight*. 11.januar 2018 <https://balkaninsight.com/2018/01/11/croatian-pupils-split-between-europe-and-balkans-01-11-2018/> set 24.09.2020

³² Pantovic, Milivoje. Study Shows Young Serbs Turning Against EU. *Balkan Insight*. 28.juli.2016 <https://balkaninsight.com/2016/07/28/serbia-s-youth-is-getting-more-eu-sceptic-07-28-2016/> set 24.09.2020

af 56 pct. primært føler sig tyske. Udviklingen er overraskende, da Tysklands uddannelsessystem og den offentlige samtale gør meget for at lægge en dæmper på en tysk nationalfølelse.³³ Denne udvikling i Tyskland kan også ses som et led i en kamp om tysk identitet og selvforståelse, som er splittet mellem frygten for nazisterne og frygten for immigranterne.³⁴

Tilknytning til national identitet kan også ses i andre vesteuropæiske lande. F.eks. i Danmark anser 96% af danskerne sig meget knyttet til Danmark, mens 44% svarer, at de føler sig meget knyttet til Den europæiske Union. EU-identitet er dermed svær at få øje på i Danmark. Det behøver dog ikke være enten eller. Europæisk identitet kan være en sekundær identitet for danskere og det er særligt synligt når de møder mennesker fra andre verdensdele.³⁵ Fondation Robert Schuman – The Research and Studies Centre on Europe forsker i europæisk identitet, og her defineres europæisk identitet som et mellemlid mellem det nationale og globale. Der er et fællesskab, der bygger på fælles værdier, og der er fælles kulturel identitet og national pluralitet.³⁶

Ideen om et mellemlid mellem det nationale og globale - ikke mindst ideen om kulturelt fællesskab og national pluralitet er udfordret og kan tolkes forskelligt i landene og af de forskellige politiske bevægelser.

Der er tendens til at unge, der rejser og opholder sig i andre lande, f.eks. i forbindelse med studier, viser større tilslutning til EU. Dermed er der et inkluderende element, som Erasmus Programmet er symbol for. Sideløbende med den dimension har der eksisteret en opfattelse af, at det, at føle sig europæisk og knytte sig til et nationalt fællesskab, ikke er noget, der

---

³³ Heeger, Troels. Unge tyskere føler sig ikke længere europæiske. *Information*. 3.maj 2014.
<https://www.information.dk/udland/2014/05/unge-tyskere-foeler-laengere-europaeiske> set 24.09.2020

³⁴ Hammelehle, Sebastian. Examining the State and German Identity. *Spiegel international*. 29.08.2018
<https://www.spiegel.de/international/germany/who-are-we-examining-the-state-of-german-identity-a-1225133.html> set 24.09.2020

³⁵ Mikkelsen, Morten og Else Marie Nygaard. EU-identitet er svær at få øje på. *Kristelig Dagblad*. 23.maj 2014.
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjæl/2014-05-23/eu-identiteten-er-svær-få-øje-på> set 24.09.2020

³⁶ "Europe and the identity challenge: who are "we"?", *Foundation Robert Schuman, The Research and Studies Centre on Europe*, 19.03.2018,
<https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0466-europe-and-the-identity-challenge-who-are-we> set 24.09.2020

udelukker hinanden. Eksemplet på det er Tysklands genforening og ønsket om at være en del af et europæisk politisk fællesskab. Tilknytning til Europa har også været kernekomponent for regional nationalisme som f.eks. i Skotland, hvor nationale bevægelser søgte løsrivelse med begrundelse i medlemskabet af EU. Dette viser, at der er forskellige agendaer, og at europæisk identitet tolkes forskelligt. Tysklands højreorienterede parti AFD (Alternative für Deutschland) er kritisk overfor EU, men samtidig bruger det gerne europæisk identitet i kontrast til Islam. Identifikation med europæisk identitet findes i Europa, men den er et komplekst fænomen, og det betyder ikke nødvendigvis en opbakning til EU-projektet.³⁷

Temaet om europæisk identitet leder dermed frem til en række spørgsmål: Findes der en europæisk identitet? Burde EU understøtte skabelse af en europæisk identitet? Hvordan påvirkes synet på europæisk identitet af den aldersgruppe man hører til? Hvorfor er det et problem, at unge kroater ikke ser sig selv som en del af Balkan, men som en del af Europa, eller de anser sig selv som en del af Balkan og dermed inferior i forhold til resten af Europa? Hvad er årsagerne at færre unge serbere støtter op Serbiens optagelse i EU? Hvordan opfattes den europæiske identitet i EU's kernelande? Hvorfor står det europæiske ikke stærkere? Hvad menes med at europæisk identitet defineres som et mellemlid mellem det nationale og globale? Hvordan tolkes ideen om kulturelt fællesskab og national pluralitet forskelligt i de forskellige medlemslande og af de forskellige politiske bevægelser?

Inspiration til videre arbejde med tema 2

Artikler:

- De unge europæere kan give EU ny luft:
<http://magasineteuropa.dk/unge-europaeere-kan-give-eu-ny-luft/> set 24.09.2020
- EU-identitet er svær at få øje på:
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjæl/2014-05-23/eu-identiteten-er-svær-få-øje-på> set 24.09.2020
- Examining the State of German Identity:
<https://www.spiegel.de/international/germany/who-are-we-examining-the-state-of-german-identity-a-1225133.html> set 24.09.2020

---

³⁷ Papadogiannis, Nikolaos. Is there such thing as a “European Identity”? *The Conversation*. 21.maj 2019
<https://theconversation.com/is-there-such-thing-as-a-european-identity-117052>

- Study Shows Young Serbs Turning Against the EU:
<https://balkaninsight.com/2016/07/28/serbia-s-youth-is-getting-more-eu-sceptic-07-28-2016/>
- Unge tyskere føler sig ikke længere europæiske:
<https://www.information.dk/udland/2014/05/unge-tyskere-foeler-laengere-europaeiske>
e set 24.09.2020

Hjemmesider

- <https://www.euronews.com/tag/central-europe>
- <https://balkaninsight.com>
- <http://magasineteuropa.dk>
- <https://magasinetroest.dk>

Tema 3: Demokrati og menneskerettigheder i EU

Demokrati og menneskerettigheder må siges at være vigtige værdier i samarbejdet mellem EU-landene og også i processen med at få optaget mulige nye lande i EU-samarbejdet. Demokrati og menneskerettigheder kan altså anses som kerneværdier i EU. I denne forbindelse kan EU's charter om grundlæggende rettigheder nævnes. Denne erklæring blev præsenteret i 2000, og det er et dokument, der viser hvilke rettigheder, EU anerkender. Med Lissabontraktaten i 2009 blev disse rettigheder i chartret juridisk bindende for EU og medlemsstaterne, når EU-retten gennemføres.³⁸ Spørgsmålet er hvilken betydning EU-chartret om grundlæggende rettigheder har for borgere og lande i EU? Oplever unge i EU-lande øget frihed eller begrænsning af menneskerettigheder, og hvilken rolle spiller EU i denne forbindelse?

EU arbejder med at fremme og beskytte menneskerettigheder inden for EU-lande, men der arbejdes også med fremme af menneskerettighederne i forbindelserne og forhandlingerne med lande udenfor EU og internationale institutioner. Forskellige udfordringer og spørgsmål rejser sig for EU-landene i forbindelse med temaet om menneskerettigheder - særligt i forlængelse af flygtningekrisen fra 2015, der blandt andet førte til øget grænsekontrol for flere EU-lande. Hvordan sikres menneskerettigheder for de flygtninge, der kommer til EU eller bliver forhindret i at komme til EU? Beskyttelsen mod migration til EU udfordrer her EU's nabolande som eksempelvis Bosnien og Hercegovina. Udfordringen er blandt andet, at mange af migranterne strander i landet op mod grænsen til EU, hvor mange lever som hjemløse, og dette er blevet forværret af coronakrisen.³⁹ EU har i denne forbindelse arbejdet sammen med FN og humanitære organisationer for at møde de humanitære behov, der opstår i en sådan situation.⁴⁰ Men hvordan sikrer EU menneskerettighederne i denne forbindelse? Hvilke udfordringer og muligheder kunne øgede migrationsmuligheder mellem nuværende

---

³⁸ "Beskyttelse og fremme af menneskerettighederne", *Det Europæiske Råd - Rådet for Den Europæiske Union*, <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/human-rights/> set den 25.09.2020

³⁹ Stubkjær, Anders og Selman, Meho: "Stubkjær og Selman: Coronakrise, migrantkrise og politisk krise – Bosnien-Hercegovina har brug for omverdenens og NATO's støtte", *raeson.dk* 30.04.2020, <https://www.raeson.dk/2020/stubkjaer-og-selman-coronakrise-migrantkrise-og-politisk-krise-bosnien-hercegovina-har-brug-for-omverdenens-og-natos-stotte/> set den 25.09.2020

⁴⁰ "Bosnia and Herzegovina", *Den Europæiske Unions officielle websted*, 29.04.2020, https://ec.europa.eu/echo/where/europe/bosnia-and-herzegovina_en set den 22.10.2020

EU-lande og ansøgerlande fra Balkanområdet give? Hvordan samarbejder EU med ikke EU-lande for at løse flygtningekrisen?

Tema 3a: EU's arbejde med demokrati og menneskerettigheder inden for EU

Samtidig er det demokratiske aspekt i den europæiske union og unges syn på demokratiet i EU et område, der kunne undersøges dybere. Først og fremmest er det velkendt, at stemmeprocenten til valg til Europa-Parlamentet ofte er lavere, end når der er valg til de nationale parlamenter.⁴¹ Det var dog positivt, at stemmeprocenten generelt for EU-landene ved Europa-Parlamentsvalget i 2019, var den højeste i mange år, da 50,6 % valgte at afgive deres stemme til valget. Denne stigende stemmeprocent var særligt drevet frem af unge, der i højere grad end tidligere har valgt at gøre brug af deres demokratiske stemme til Europaparlamentsvalget.⁴² Den samme tendens fandt sted i Danmark, hvor 66 % af de stemmeberettigede gjorde brug af deres demokratiske ret ved valget, hvilket er ny rekord for stemmeprocenten i Danmark ved Europa-Parlamentsvalg.⁴³ Det kan dog diskuteres om stemmeprocenter omkring 50 % og 66 % i al almindelighed er tilfredsstillende for et demokrati.

Samtidig er der lande i EU, som på nationalt plan bevæger sig i en mindre demokratisk retning på forskellige områder. Her er det særligt interessant at undersøge udviklingen i EU-lande som Ungarn og Polen. I Ungarn er der i den seneste tid blevet gennemført love, der begrænser demokratiet og menneskerettighederne eksempelvis i forhold til kvinder og ligestilling. Lignende tendenser ses i Polen.⁴⁴ Også formanden for EU-Kommissionen har kritiseret antidemokratiske tendenser i sin "State of union-tale" 16.09.2020, hvor det bl.a.

---

⁴¹ Dionigi, Maja Kluger: "DERFOR STIGER ANTALLET AF SOFAVÆLGERE VED EP-VALG", *Tænketanken Europa*, 19.03.2019,

<http://thinkeuropa.dk/politik/derfor-stiger-antallet-af-sofavaelgere-ved-ep-valg> set den 08.10.2020

⁴² "Valget til Europa-Parlamentet i 2019: Rekordhøj valgdeltagelse blandt unge", *Europa-Parlamentet nyheder*, 24.09.2019,

<https://www.europarl.europa.eu/news/da/press-room/20190923IPR61602/valget-til-europa-parlamentet-i-2019-ekordhoj-valgdeltagelse-blandt-unge> set den 25.09.2020

⁴³ Gormsen, Cecilie: "Valgdeltagelsen slår rekord: Aldrig har så mange stemt til et EP-valg", *Altinget.dk* 27.05.2019,

<https://www.alinget.dk/artikel/valgdeltagelsen-slaar-rekord-aldrig-har-saa-mange-stemt-til-et-ep-valg> set den 25.09.2020

⁴⁴ "S: Demokratiet og ligestillingen er på tilbageslag i Europa", *Altinget.dk* 28.06.2020,

<https://www.alinget.dk/artikel/s-demokratiet-og-ligestillingen-er-paa-tilbageslag-i-europa> set den 25.09.2020

blev understreget at EU's retsstatsprincipper skal overholdes, hvis man vil være en del af det europæiske fællesskab. Hun kritiserede i denne forbindelse de LGBT-frie zoner, der er blevet oprettet i Polen og talte om, at rettighederne for LGBTQI-personer skal forbedres, og at racismen i EU skal bekæmpes.⁴⁵ Rettighederne udfordres også i andre lande som f.eks. Bulgarien, hvor der skete overgreb i centrum af den tidligere kulturhovedstad Plovdiv, og hvor politiet inter文enerede - men meget sent.⁴⁶ Hvordan skal EU håndtere de mulige antidemokratiske tendenser i EU-lande, og oplever unge i disse europæiske lande, at EU er nærværende i forhold til at fremme demokrati og menneskerettigheder?

Endvidere er der udfordringen med konflikten i Catalonien, hvor EU ikke ligefrem har opfordret til, at Catalonien skulle løsrive sig fra Spanien. Der kan her være frygt for at en mulig løsrivelsesproces vil sprede sig til andre EU-lande og områder i EU.⁴⁷ Spørgsmålet er, hvordan EU skal håndtere en sådan konflikt, hvis den som i 2017 blusser op igen?

Inspiration til videre arbejde med tema 3a

- Beskyttelse og fremme af menneskerettighederne:
<https://www.consilium.europa.eu/da/policies/human-rights/> set 24.09.2020
- Bosnia and Herzegovina:
https://ec.europa.eu/echo/where/europe/bosnia-and-herzegovina_en set 24.09.2020
- Catalonia demands EU intervention, as crisis deepens:
<https://euobserver.com/political/146271> set 24.09.2020
- DERFOR STIGER ANTALLET AF SOFAVÆLGERE VED EP-VALG:
<http://thinkeuropa.dk/politik/derfor-stiger-antallet-af-sofavaelgere-ved-ep-valg> set 24.09.2020
- Hungary no longer a democracy: report:
<https://www.politico.eu/article/hungary-no-longer-a-democracy-report/> set 24.09.2020

---

⁴⁵ Thomsen, Per Bang: "EU-formand vil hæve klimamål: 'Det er ambitiøst, men det er opnåeligt'", *dr.dk* 16.09.2020,
<https://www.dr.dk/nyheder/udland/eu-formand-vil-haeve-klimamaal-det-er-ambitioest-men-det-er-opnaeligt> set den 25.09.2020

⁴⁶ Todorev, Svetoslav. Plovdiv Attacks Highlight Bulgaria's Unsolved Homophobia Problem. *Balkaninsight.com*. 2. oktober. 2020

⁴⁷ Albrechtsen, Rikke: "Derfor mangler Catalonien venner i Bruxelles", *Altinget.dk* 31.10.2017,
<https://www.alinget.dk/eu/artikel/derfor-mangler-catalonien-venner-i-bruxelles> set den 25.09.2020

- Justice committee MEPs turn up the heat on Bulgaria's Borissov:
<https://www.politico.eu/article/bulgaria-boyko-borissov-european-parliament-justice-committee/> set 24.09.2020
- RESUMÉ AF: Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:133501&from=EN> set 24.09.2020
- S: Demokratiet og ligestillingen er på tilbageslag i Europa:
<https://www.alinget.dk/artikel/s-demokratiet-og-ligestillingen-er-paa-tilbageslag-i-europa> set 24.09.2020
- Valgdeltagelsen slår rekord: Aldrig har så mange stemt til et EP-valg:
<https://www.alinget.dk/artikel/valgdeltagelsen-slaar-rekord-aldrig-har-saa-mange-stemt-til-et-ep-valg> set 24.09.2020
- Valget til Europa-Parlamentet i 2019: Rekordhøj valgdeltagelse blandt unge:
<https://www.europarl.europa.eu/news/da/press-room/20190923IPR61602/valget-til-europa-parlamentet-i-2019-rekordhoj-valgdeltagelse-blandt-unge> set 24.09.2020
- 5 tribes identified in Commission's rule of law report:
<https://www.politico.eu/article/the-eu-democracy-tribes-rule-of-law-commission-report-poland-hungary-bulgaria/> set 24.09.2020
- Ursula von der Leyen says Poland's 'LGBT-free zones' have no place in EU:
<https://www.theguardian.com/world/2020/sep/16/ursula-von-der-leyen-says-polands-lgbt-free-zones-have-no-place-in-eu> set 24.09.2020

Tema 3b: EU's mulige udvidelse

Demokrati og menneskerettigheder i EU kan også komme i spil som tema, hvis der fokuseres på lande uden for EU, der potentielt kunne blive en del af EU-samarbejdet i fremtiden. Som det er beskrevet, i det generelle afsnit om EU, fandt den seneste udvidelse af EU sted i 2013, hvor Kroatien blev medlem og før det Rumænien og Bulgarien i 2007. Det er her interessant at undersøge fordele og ulemper ved at optage andre lande fra Balkan-området i EU-samarbejdet. I øjeblikket er lande som Albanien, Serbien og andre kandidatlande i Balkan-området ved at optage EU-lovgivning til national lov, hvilken er en forudsætning for at kunne blive en del af EU. Ligeledes er Bosnien og Herzegovina samt Kosovo potentielle

kandidater, men de opfylder endnu ikke kriterierne for EU-medlemskab.⁴⁸ Det er nemlig en længere og kompliceret proces at blive godkendt først som EU-kandidatland og senere medlem af EU. Indledningsvist skal et muligt ansøgerland opfylde nogle tiltrædelseskriterier, der er bedre kendt som "Københavnkriterierne". Kriterierne blev forfattet i 1993 som en række kriterier, der skal opfyldes for lande, der ønsker at være en del af EU. I Københavnkriterierne indgår politiske kriterier som det, at landet har stabile institutioner, der kan garantere blandt andet demokrati, menneskerettigheder, beskyttelse af minoriteter og lignende. Endvidere er der økonomiske kriterier, som handler mere om landets evne til at kunne håndtere den økonomiske konkurrence og markedskræfterne i EU. Desuden handler Københavnkriterierne også om landets evne til at kunne gennemføre forpligtelserne som EU-land.⁴⁹ Når disse kriterier er opfyldt, skal ansøgerlandet, med støtte fra EU, implementere EU-regler og love til egen national lov. Da der er stor mængde regler og lovgivning, som skal implementeres, er processen naturligvis enormt tidskrævende.⁵⁰

Der er en række fordele men også udfordringer ved at få flere lande med i EU - særligt hvis der i disse lande er kræfter, der trækker i en antidemokratisk retning. Det kan diskuteres om menneskerettigheder og demokrati sikres bedst ved at få et land med i EU, hvorved EU kan påvirke landet indefra, eller om kriterierne for menneskerettigheder og demokrati skal være 100 % på plads før et land kan blive optaget i medlemskabet. Som eksempel på arbejdet med fremme af menneskerettigheder udenfor EU kan det nævnes, at der via et EU-projekt i 2017 blev oprettet en online platform, hvor borgere i Bosnien og Herzegovina kunne rapportere om diskrimination.⁵¹ I forhold til udviklingen af menneskerettigheder i lande, der samarbejder med EU, er det ligeledes interessant, at Bosnien og Hercegovina i september 2019, som det sidste land i den tidligere jugoslaviske region afholdte den første pride-march i landet.⁵² Det

---

⁴⁸ "Land", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_da set den 25.09.2020

⁴⁹ "European Commission - Enlargement - Accession criteria", *Europa-Kommissionen*, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en set den 25.09.2020

⁵⁰ "Land", *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_da set den 25.09.2020

⁵¹ "Human rights in Bosnia and Herzegovina: EU helps set up online platform to report discrimination", 06.12.2017, *Den Europæiske Unions officielle websted*, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36894/human-rights-bosnia-and-herzegovina-eu-helps-set-online-platform-report-discrimination_sr set den 21.10.2020

⁵² Lakic, Mladen: "Bosnian Capital Hosts First-Ever Pride March", *Balkaninsight.com* 08.09.2019, <https://balkaninsight.com/2019/09/08/bosnian-capital-hosts-first-ever-pride-march/> set den 25.09.2020

kan her diskuteres, om EU skal gøre mere for at få optaget Balkan-lande som en del af EU eller samarbejde mere med landene om udvikling af menneskerettigheder? Hvad tænker unge i det tidligere Balkan egentlig om det at være uden for EU? Oplever unge i mulige EU-ansøgerlande at deres rettigheder beskyttes og fremmes, og oplever de, at EU spiller en rolle her? Hvad tænker unge fra de nordlige lande i EU egentlig om en udvidelse af EU i Balkan-området?

Inspiration til videre arbejde med tema 3b:

- Beskyttelse og fremme af menneskerettighederne:
<https://www.consilium.europa.eu/da/policies/human-rights/> set 24.09.2020
- Pride March Will 'Empower Human Rights in Bosnia':
<https://balkaninsight.com/2019/04/04/pride-walk-will-empower-human-rights-in-bosnia/> set 24.09.2020
- Human rights in Bosnia and Herzegovina: EU helps set up online platform to report discrimination:
<https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/36894/human-rights-bosnia-and-herzegovina> set 24.09.2020
- Serbien må konfrontere sin fortid, før EU kan blive landets fremtid:
<https://www.information.dk/debat/leder/2019/01/serbien-maa-konfrontere-fortid-foer-eu-kan-landets-fremtid> set 24.09.2020
- SKAL HELE BALKAN MED I EU?
<https://deo.dk/wp-content/uploads/2020/05/Skal-hele-balkan-med-i-eu-ST11-net.pdf>
set 24.09.2020

Tema 4: Migration i EU og Europa

En af EU's fire frihedsrettigheder er arbejdskraftens frie bevægelighed, og den har siden begyndelsen været et af EU's grundlæggende principper. Ifølge Eurostats oplysninger for 2017 var 3,8 % af EU's borgere (17 mio. mennesker sammen med 1,4 mio. pendlere) bosat i en anden medlemsstat end den, hvori de er statsborgere sammenlignet med 2,5 % i 2007. Mobiliteten er højest blandt personer med en videregående uddannelse. Øst- og Sydeuropa står over for en udvandring af en højtuddannet arbejdsstyrke - såkaldt hjerneflugt - som skyldes faktorer som bedre lønforhold, højere levestandard, større konkurrence om højtuddannet arbejdskraft, men også som konsekvens af den økonomiske krise i 2008.⁵³

Tabellen viser antallet og procentvis andel af EU-borgere i tilflytterlandene⁵⁴

Non-national population by group of citizenship, 1 January 2019

	Total		Citizens of another EU-27 Member State		Citizens of a non-EU-27 country		Stateless	
	(thousand)	(% of the population)	(thousand)	(% of the population)	(thousand)	(% of the population)	(thousand)	(% of the population)
Belgium	1.400,2	12,2	900,6	7,9	498,6	4,4	1,0	0,0
Bulgaria	95,8	1,4	9,6	0,1	84,3	1,2	1,9	0,0
Czechia	557,5	5,2	225,4	2,1	332,1	3,1	0,0	0,0
Denmark	525,8	9,1	205,7	3,5	311,8	5,4	8,3	0,1
Germany	10.089,3	12,2	4.293,9	5,2	5.783,9	7,0	11,5	0,0
Estonia	199,2	15,0	20,1	1,5	179,1	13,5	0,0	0,0
Ireland (*)	612,0	12,5	336,7	6,9	275,0	5,6	0,3	0,0
Greece	831,7	7,8	196,7	1,8	635,0	5,9	0,0	0,0
Spain	4.840,2	10,3	1.679,9	3,6	3.158,7	6,7	1,6	0,0
France (*)	4.882,6	7,3	1.460,9	2,2	3.421,7	5,1	0,0	0,0
Croatia	66,5	1,6	17,2	0,4	48,5	1,2	0,8	0,0
Italy	5.255,5	8,7	1.554,0	2,6	3.700,7	6,1	0,8	0,0
Cyprus	155,6	17,8	..	..	..	..	0,0	0,0
Latvia	266,6	13,9	6,1	0,3	260,3	13,6	0,2	0,0
Lithuania	47,2	1,7	6,9	0,2	39,2	1,4	1,0	0,0
Luxembourg	291,3	47,4	240,3	39,1	50,8	8,3	0,2	0,0
Hungary	180,5	1,8	71,2	0,7	109,3	1,1	0,1	0,0
Malta	83,3	16,9	..	..	..	..	0,0	0,0
Netherlands	1.068,1	6,2	520,4	3,0	534,8	3,1	12,9	0,1
Austria	1.427,1	16,1	719,2	8,1	703,4	7,9	4,4	0,0
Poland	289,8	0,8	29,0	0,1	260,2	0,7	0,6	0,0
Portugal	480,3	4,7	132,5	1,3	347,8	3,4	0,0	0,0
Romania	121,1	0,6	57,8	0,3	63,0	0,3	0,3	0,0
Slovenia	138,2	6,6	20,1	1,0	118,1	5,7	0,0	0,0
Slovakia	76,1	1,4	56,1	1,0	18,5	0,3	1,5	0,0
Finland	256,0	4,6	95,1	1,7	159,7	2,9	1,2	0,0
Sweden	920,1	9,0	302,0	3,0	598,4	5,8	19,8	0,2
United Kingdom	6.171,9	9,3	3.681,9	5,5	2.490,1	3,7	0,0	0,0
Iceland	44,3	12,4	36,5	10,2	7,7	2,2	0,0	0,0
Liechtenstein	13,1	34,0	6,9	17,9	6,2	16,1	0,0	0,0
Norway	584,1	11,0	343,6	6,4	237,8	4,5	2,6	0,0
Switzerland	2.146,4	25,1	1.370,4	16,0	775,5	9,1	0,5	0,0

Note: The values for the different categories of citizenship may not sum to the total due to rounding. Cyprus and Malta are not displayed because no detailed data by individual country are available.

(*) Estimate.
(*) Provisional.

Source: Eurostat (online data code: migr_pop1ctz)

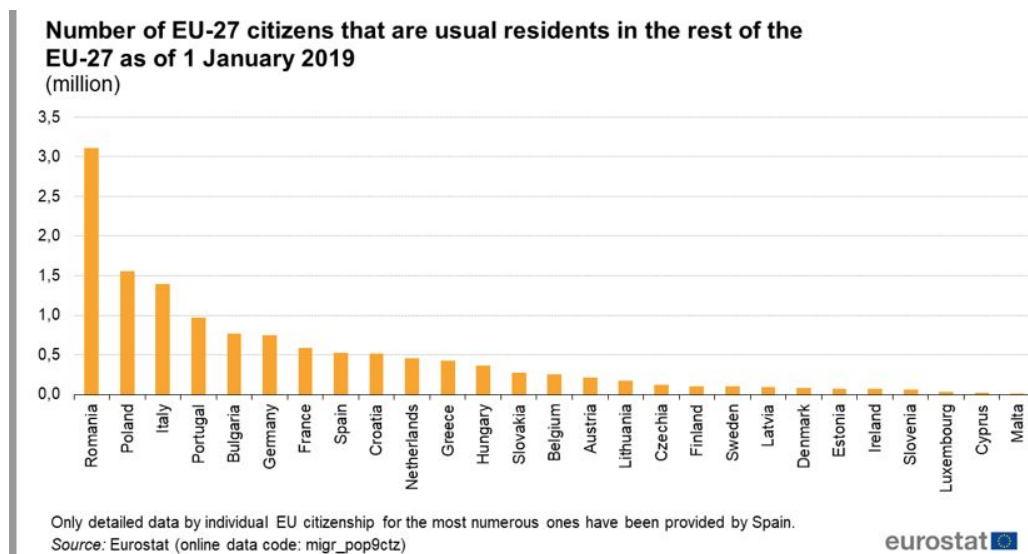
eurostat

⁵³ “Arbejdskraftens frie bevægelighed”, *Faktablade om Den Europæiske Union, Europa-Parlamentet*, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/da/sheet/41/arbejdskraftens-frie-bevaegelighed> set 30.juli 2020

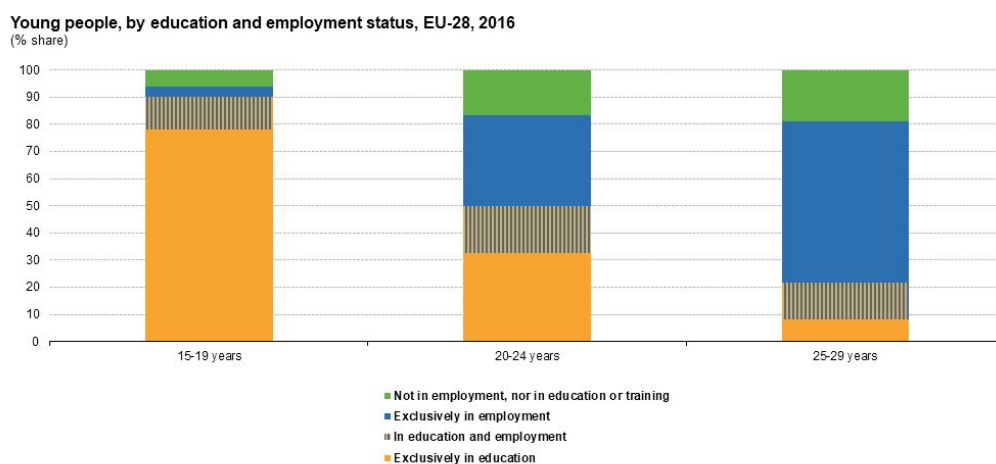
54

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/b/b7/Non-national_population_by_group_of_citizenship_1_January_2019.png set 24.09.2020

Antallet af EU-borgere, som normalt er tilflyttere til andre EU-lande, 1. januar 2019⁵⁵

Unge mennesker – uddannelses- og beskæftigelsesstatus, EU-28 lande i 2016⁵⁶

55

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number of EU-27 citizens that are usual residents in the rest of the EU-27 as of 1 January 2019\(million\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_EU-27_citizens_that_are_usual_residents_in_the_rest_of_the_EU-27_as_of_1_January_2019(million).png) set 24.09.2020

56

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/f/f1/Young people%2C by education and employment status%2C EU-28%2C 2016 %28%25 share%29_BYIE18.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/f/f1/Young_people%2C_by_education_and_employment_status%2C_EU-28%2C_2016_%28%25_share%29_BYIE18.png) set 24.09.2020

Tema 4a: Unges arbejdsmuligheder – årsagen til emigration

Arbejdskraftens frie bevægelighed giver unge mulighed for at et stabilt arbejdsforhold, som ofte kan være svært i deres oprindelseslande.

Den finansielle krise i 2008 medførte en arbejdsløshed på 21,5 millioner i maj 2009 i EU, hvoraf 1/4 var mellem 15 og 24 år. I lande som Nederlandene, Danmark, Tyskland, Østrig og Storbritannien var arbejdsløsheden forholdsvis lav, men lande som Spanien, Grækenland, de Baltiske lande samt Irland befandt sig i en alvorlig situation. Særligt unge blev ramt af arbejdsløsheden. Næsten 1/5 spaniere var arbejdsløse, og tallet var det dobbelte for de unge, ligesom 2/5 af græske unge var arbejdsløse. I 2012 levede 1/3 grækere under fattigdomsgrænsen. Tyskland og nordiske lande var også ramt hårdt af den økonomiske krise, men en række smertefulde reformer, samt nye markeder som f.eks. Kinas var med til at bringe landene på rette kurs.⁵⁷

Konsekvenserne efter krisen gør det svært for unge at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Mange unge har det svært at gøre sig uafhængige af deres familier. Der er f.eks. under 21,5% af unge spaniere under 30 år, som er flyttet hjemmefra. Gennemsnittet for en ung spanier, der flytter hjemmefra i 2015, var 28,9 år. Italienske, græske og kroatiske unge flytter hjemmefra endnu senere, mens gennemsnittet for Europa er 26,1 år. Til sammenligning flytter man hjemmefra som 19,6-årig i de nordiske lande. To hovedårsager til det er den høje arbejdsløshed (38,7% unge spaniere) og høje boligomkostninger. Hvis unge spaniere skal købe et hus, skal de bruge 60% af deres løn. Dermed er mange unge afhængige af deres forældre, da de får penge af forældrene, og forældrene er også garanter, når unge på et tidspunkt skal købe en bolig.⁵⁸

Udover de økonomiske årsager, så forlader mange unge også lande i Sydøsteuropa på grund af ustabile politiske strukturer samt etniske tensioner.⁵⁹ Dette er forståeligt, men samtidig

---

⁵⁷ Kershaw, Ian. 2018. *Roller Coaster – Europe 1950-2017*. Penguin s.492-493

⁵⁸ Sanchez, Alvaro. Why 80% of Spanish youngsters are still living with their parents. *El Pais*. 30.december 2015

⁵⁹ Latal, Srecko et al. Mass Depopulation Threatens Bosnia's Future. *Balkan Insight*. 18.maj 2015
<https://balkaninsight.com/2015/05/18/mass-depopulation-threatens-bosnia-s-future/> set 24.09.2020

medfører det, at bærende kræfter, som kunne forandre landets politiske struktur, forlader disse lande. Dette har naturligvis konsekvenser for sydøsteuropæiske og østeuropæiske lande.

Hvorfor er unge villige til at emigrere? Hvordan påvirkes unges muligheder af den økonomiske situation i deres lande? Hvad betyder forskellen i syd og nord for unges uafhængighed af familien? Hvilke kompetencer har de unge, der migrerer? Hvordan kan EU hjælpe unge med at få fodfæste på arbejdsmarkedet? Burde EU på anden vis understøtte unge i at emigrere? Hvilke politiske konsekvenser kan det have for landene at unge emigrerer? Kan de unge, som rejser, medvirke til politiske forandringer?

Inspiration til videre arbejde med tema 4a

Artikler:

- Bye-Bye, Balkans: A region in critical Demographic Decline:
<https://balkaninsight.com/2019/10/14/bye-bye-balkans-a-region-in-critical-demographic-decline/> set 24.09.2020
- Generationen, de kaldte for fortabt: <http://www.ungieuropa.dk/produkt-side1123131> set 24.09.2020
- Mangel på reformer tømmer Letland og Rumænien for arbejdskraft:
<https://magasinetroest.dk/2014/08/06/mangel-paa-reformer-toemmer-letland-og-rumænien-for-arbejdskraft/> set den 24.09.2020
- One-Way Ticket: Croatia´s Growing emigration Crisis:
<https://balkaninsight.com/2019/01/08/one-way-ticket-croatia-s-growing-emigration-crisis-12-21-2018/> set 24.09.2020
- The weaknesses of Spanish emigration:
http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/demography+population/ari7-2018-gonzalez-enriquez-martinezromera-weaknesses-spain-emigration set 24.09.2020
- Why 80% of Spanish youngsters are still living with their parents:
https://english.elpais.com/elpais/2015/12/30/inenglish/1451465661_430238.html set 18.10.2020
- https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#:~:text=persons%20in%202018-,Migration%20flows%3A%20Immigration%20to%20the%20EU%2D27%20from%20non%2D,an%20EU%2D27%20Member%20State set 24.09.2020

Hjemmesider

- <https://www.euronews.com/tag/central-europe>
- <https://balkaninsight.com>
- <https://magasinetroest.dk>
- <http://magasineteuropa.dk>

Statistikker:

- Category:Labour market - young people
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Labour_market_-_young_people set 24.09.2020
- Migration and migrant population statistics
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#:~:text=persons%20in%202018-,Migration%20flows%3A%20Immigration%20to%20the%20EU%2D27%20from%20non%2D,an%20EU%2D27%20Member%20State set 24.09.2020
- Unemployment rate - annual data
<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tipsun20> set 24.09.2020

Tema 4b: Uddannelse og kompetencer

Den økonomiske krise og økonomiske udfordringer i sydeuropæiske, samt central- og østeuropæiske lande spiller en rolle for migrationen. Der er dog også migration som følge af uddannelse og i den forbindelse erhvervelse af nye kompetencer. Disse kompetencer kan være med til at øge ens chancer i forbindelse med beskæftigelse. Erasmus+ programmet har til formål at give unge europæere mulighed for at studere, tage kurser, få erfaring i udlandet og styrke samarbejde imellem institutionerne.⁶⁰ Et uafhængigt studium viser, at Erasmus+ er med til at styrke studerende fagligt og professionelt, samt hjælpe universiteterne til at blive mere innovative.⁶¹ Udover den faglige ballast opnår de studerende en forståelse for forskelle i kulturen, som er gavnligt for de virksomheder, der ansætter de studerende efter afsluttet studium.⁶² Uddannelsesmæssige kompetencer medfører både, at studerende kan blive i de

---

⁶⁰ "Hvad er Erasmus+?", Europa-Kommissionen, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_da set 24.09.2020

⁶¹ "Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students", Europa-Kommissionen, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2548 set 24.09.2020

⁶² Bessere Jobchancen mit Erasmus. *Spiegel*. 20.05.2019.

lande, hvor de tager uddannelse, men det betyder også i høj grad, at de unge vender tilbage til deres oprindelseslande med erhvervede kompetencer. Erfaringer fra at læse i andre europæiske lande er også med til at styrke en forståelse for andre kulturer, samt samarbejde med andre kulturer, men det giver også en fornemmelse af en fælles europæisk identitet. Største indtryk af udvekslingen tilkendes af de studerende, der er mindre overbeviste om EU's fordele, og som ikke har erfaringer med at være i multikulturelle miljøer.⁶³

Hvad er Erasmus + ? Hvordan påvirkes unge af at læse i andre europæiske lande? Hvordan styrkes deres kompetencer? Hvorfor kan arbejde i multikulturelle miljøer være gavnligt for unge, når de rejser hjem til deres egne lande? Er der en fordel for medlemslandene, at unge rejser og læser i andre medlemslande? Er unge klar over de muligheder, de har for at læse i andre medlemslande? Burde man gøre mere for at øge opmærksomheden om de muligheder?

Inspiration til videre arbejde med tema 4b

Artikler:

- Begrænset succes – men EU har ti år mere til at føre strategien i mål:
<http://magasineteuropa.dk/begraenset-succes-men-eu-har-ti-aar-mere-til-at-foere-strategien-i-maal/> set 24.09.2020
- Bessere Jobchancen mit Erasmus:
<https://www.spiegel.de/lebenundlernen/uni/europa-erasmus-austauschstudenten-sind-im-job-erfolgreicher-a-1268401.html> set 24.09.2020
- EU's uddannelsespolitik i et dansk perspektiv:
<http://magasineteuropa.dk/eus-uddannelsespolitik-i-et-dansk-perspektiv/> set 24.09.2020
- EU langt fra i mål med at reducere fattigdom:
<http://magasineteuropa.dk/eu-langt-fra-i-maal-med-at-reducere-fattigdom/> set 24.09.2020

<https://www.spiegel.de/lebenundlernen/uni/europa-erasmus-austauschstudenten-sind-im-job-erfolgreicher-a-1268401.html> set 24.09.2020

⁶³ "Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students", Europa-Kommissionen, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2548 set 24.09.2020

- Hvad er Erasmus+?: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_da set 24.09.2020
- Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2548 set 24.09.2020
- The diaspora: brain drain or brain charge?: <https://poland-today.pl/the-diaspora-brain-drain-or-brain-charge/> set 24.09.2020
- Unge vender hjem til Litauen: <https://magasinetroest.dk/2017/06/06/unge-vender-hjem-til-litauen/> set 24.09.2020

Hjemmesider

- <http://www.ungieuropa.dk>
- <https://www.euronews.com>
- <https://balkaninsight.com>
- <http://magasineteuropa.dk>
- <https://magasinetroest.dk>
- <http://magasineteuropa.dk>

Statistikker

- Education and training in the EU - facts and figures: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Education_and_training_in_the_EU_-_facts_and_figures set 20.09.2020
- Category:Labour market - young people: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Labour_market_-_young_people set 24.09.2020

Tema 4c: Konsekvenser af migration for oprindelseslandet

Alle europæiske lande oplever demografiske ændringer med stigende gennemsnitsalder. Kun Kosovo, som er udenfor EU, falder udenfor normen. I 2070 ventes 30,3 % af befolkningen i Europa at være 65 år eller derover, hvor tallet var 20,3% i 2019.⁶⁴ Dermed er der et klart dilemma for mange sydeuropæiske og østeuropæiske lande. Som nævnt tidligere har den økonomiske krise i 2008 medført høj ungdomsarbejdsløshed, der, i kombination med lav levestandard i Sydøsteuropa og Østeuropa, gør, at unge søger mod Vesteuropa. Denne udvikling har både fordele og ulemper, og diskussionen er, om denne udvikling er en ”brain drain” eller ”brain charge”?

Hvis man ser på enkelte lande fra Sydøsteuropa er tallene høje. I de sidste 25 år har over 300.000 uddannede unge serbere forladt Serbien, og 150.000 unge bosniere har forladt Bosnien siden krigen sluttede. Omkring 12.000 unge mennesker mellem 25 og 35 år forlader Serbien hvert år, 10.000 forlader Bosnien og Hercegovina og 9.000 forlader Kroatien.⁶⁵ Mange af disse unge mennesker er uddannede som sundhedspersonale, ingeniør, uddannet indenfor IT og andre uddannelser, som giver jobmuligheder og bedre levestandard i Vesteuropa og USA.⁶⁶ Udover de økonomiske årsager, forlader mange unge også lande som Bosnien og Hercegovina på grund af ustabile politiske strukturer samt etniske tensioner.⁶⁷ Dette er forståeligt, men samtidig medfører det at bærende kræfter, som kunne forandre landets politiske struktur, vælger at emigrere. Det har konsekvenser for Bosnien og Hercegovina, men også andre sydøsteuropæiske og østeuropæiske lande. De økonomiske konsekvenser kan blive store for landene. Med Bosnien og Hercegovina som eksempel igen er landet ifølge World Economic Forum det femte værst ramte land i verden med Brain drain. Ifølge en undersøgelse lavet af Røde Kors, så vil Bosnien og Hercegovina sandsynligvis udvikle sig til at blive det land med ældst population i området. Udover at dette forhindrer udvikling af landet, fornyelse og innovation, er der også konkrete udfordringer ved, at antallet

---

⁶⁴ ”Konsekvensen af befolkningsudviklingen i Europa”, *Europa-Kommissionen*, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_da set 24.09.2020

⁶⁵ Jukic, Elvira M. Youth Emigration Causing Balkan “Brain Drain”. *Balkan Insight*. 1.august.2013 <https://balkaninsight.com/2013/08/01/young-people-leave-serbia-bosnia-the-most/> set 24.09.2020

⁶⁶ *ibid*

⁶⁷ Latal, Srecko et al. Mass Depopulation Threatens Bosnia’s Future. *Balkan Insight*. 18.maj 2015 <https://balkaninsight.com/2015/05/18/mass-depopulation-threatens-bosnia-s-future/> set 24.09.2020

i erhvervsmæssige alder allerede matches af antallet af pensionister.⁶⁸ Særligt mangel på sundhedspersonale i Tyskland og andre vesteuropæiske lande medfører, at mange unge med uddannelse inden for sundhedsfag forlader landene i Sydøsteuropa i håb om bedre liv i Vesteuropa. Unge er også meget målrettede i deres valg af uddannelse, så den kan give dem kompetencer, som er eftertragtet i Vesteuropa.⁶⁹ Tabet af sundhedspersonalet mærkes også i andre lande som EU-landet Rumænien. Brain drain af læger har medført, at Rumænien oplever mangel på læger. Der er 1,95 læge pr. 1000 patienter, hvor EU-gennemsnittet er 3,18.

70

Dette tab af arbejdsstyrken opleves også i andre østeuropæiske lande. I de baltiske lande er der også udfordringer med emigration. Selvom dette har demografiske konsekvenser for især Letland, er der også positive effekter af migrationen. For den enkelte migrant betyder det beskæftigelse, højere levestandard, ligesom modtagerlandet får en nødvendig arbejdskraft. Samtidig får afsenderlandet formindsket sin arbejdsløshed, og migranten sender ofte penge hjem til familien og vender muligvis hjem med opbyggede kompetencer, erhvervet erhvervserfaring, samt økonomiske ressourcer.⁷¹ Siden 1990 har 1/5 af Litauens befolkning emigreret, men trenden er ved at vende, og flere unge vender hjem med styrkede kompetencer, som de bruger til at styrke hjemlandets økonomi. Brexit åbner også mulighederne for Litauen. Der bor ca. 200.000 litauere i Storbritannien, og de udgør en vigtig ressource i forhold til de virksomheder, der vil forlade Storbritannien og flytte deres hovedsæde til andre steder i EU, hvorfra de kan yde service.⁷²

Andre østeuropæiske lande som Polen har taget en mere direkte tilgang i at trække diasporaen ⁷³ den anden vej. Polen har ligesom andre østeuropæiske lande oplevet eksodus af befolkningen siden 1990'erne. Med stigende BNP og mangel på arbejdskraft er billedet

---

⁶⁸ Latal, Srecko et al. Mass Depopulation Threatens Bosnia's Future. *Balkan Insight*. 18.maj 2015
<https://balkaninsight.com/2015/05/18/mass-depopulation-threatens-bosnia-s-future/> set 24.09.2020

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Chiriac, Marian. Exodus of Medics Worsening in Romania. *Balkan Insight*. 14.september 2012
<https://balkaninsight.com/2012/09/14/brain-drain-of-doctors-still-affects-romania/> set 24.09.2020

⁷¹ Van Zundert, Signe og Niels Skibsted. Burkaforbud, Brain drain og Baltikum. *Magasinet rØst*. 8.januar 2018
<https://magasinetroest.dk/2016/01/08/burkaforbud-brain-drain-og-baltikum/> set 24.09.2020

⁷² Larsen, Emil Staulund. Unge vender hjem til Litauen. *Magasinet rØst*. 6.juni 2017
<https://magasinetroest.dk/2017/06/06/unge-vender-hjem-til-litauen/> set 24.09.2020

⁷³ Folkegruppe som har taget ophold uden for fædrelandet, og som knyttes sammen via deres fælles relationer til dette lands kultur eller religion.

vendt, så der nu er brug for, at polakkerne vender hjem. Polen går, ligesom andre europæiske lande, gennem demografiske ændringer, så årsagerne til det stigende behov for arbejdskraften er mange. Der er dog også udfordringer forbundet med, at polakkerne vender hjem, som et studie foretaget af ”PLUGin Foundation” - en tænketank der beskæftiger sig med polsk innovative diaspora - påpeger. Her kommer det frem, at 67,5% af emigranterne stadigvæk anser polsk identitet som en vigtig del af deres egen identitet, men samtidig mener 82,9% at de vil blive boende i de lande, de er flyttet til. Selvom dette ikke peger mod omvendt Brain drain, mener grundlæggeren af PLUGin Foundation, at der er en række pull faktorer, der vil tiltrække mange fra diasporaen til at vende tilbage til Polen. Selvom lønningerne stadigvæk er højere i London end Warszawa, får man ikke nødvendigvis højere livskvalitet, når omkostningerne ved at bo i de nævnte byer sammenlignes. Det er også en tydelig trend, at man kan arbejde for en virksomhed placeret i f.eks. London, få løn svarende til løn i Storbritannien, men bo i Polen. Den sidste faktor er, at polske virksomheder er sultne efter kvalificeret arbejdskraft og tilbyder karrieremuligheder, som er ikke tilgængelige i London.⁷⁴

Selv hvis diaspora ikke vender tilbage i stort antal, er der også andre fordele ved den. Ved at rejse til udlandet, møde andre kulturer og erhverve nye ideer, opnår en gruppe mennesker stor indsigt og viden. Ved at de bygger bånd til Polen, og formidler den viden, vil det tilføre ”brain charge” til Polen. Et af landets store problemer er at iværksættere, der starter nye virksomheder, ikke tænker globalt. Ved at indhente international viden, som den polske diaspora besidder, så hjælper man nye polske virksomheder med at overkomme barrierer med at tænke mere globalt. Kendskab til internationale forhold og kontakter er altafgørende for udviklingen og etableringen af nye og flere iværksættere.⁷⁵

Hvorfor er migration en udfordring for oprindelseslande? Økonomisk? Demografisk? Politisk? Hvad er ”brain drain”? Hvad er ”brain charge”? Hvordan påvirkes valget af uddannelse af ønsket om at emigrere? Hvordan er migrationen med til at hjælpe oprindelseslandet? Hvordan kan oprindelseslande gøre det attraktivt for unge at vende tilbage? Hvorfor kan det være attraktivt for unge at vende tilbage til oprindelseslandet?

---

⁷⁴ Burke, William. The Diaspora: Brain drain or brain charge? *Poland Today*. 16. september 2019

⁷⁵ Burke, William. The Diaspora: Brain drain or brain charge? *Poland Today*. 16. september 2019

Hvordan kan diaspora bidrage til virksomhederne i oprindelseslandene i f.eks. Central- og Østeuropa? Burde EU have fokus på konsekvenserne af migration i oprindelseslandene?

Inspiration til videre arbejde med tema 4c

Artikler

- Brain drain og Baltikum:
<http://packshotspecialist.dk/burkaforbud-brain-drain-og-baltikum/> set 24.20.2020
- Exodus of Medics Worsening in Romania:
<https://balkaninsight.com/2012/09/14/brain-drain-of-doctors-still-affects-romania/> set 24.09.2020
- Konsekvensen af befolkningsudviklingen i Europa:
https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_da#demographictrends set 24.09.2020
- The Diaspora: Brain drain or brain charge?:
<https://poland-today.pl/the-diaspora-brain-drain-or-brain-charge/> set 24.20.2020
- Mass Depopulation Threatens Bosnia's Future:
<https://balkaninsight.com/2015/05/18/mass-depopulation-threatens-bosnia-s-future/>
set 24.09.2020
- Unge vender hjem til Litauen:
<http://magasinetroest.dk/2017/06/06/unge-vender-hjem-til-litauen/> set 24.20.2020
- Youth Emigration Causing Balkan "Brain Drain":
<https://balkaninsight.com/2013/08/01/young-people-leave-serbia-bosnia-the-most/> set 24.09.2020

Hjemmesider

- <http://www.ungieuropa.dk>
- <https://www.euronews.com>
- <https://balkaninsight.com>
- <http://magasineteuropa.dk>
- <https://magasinetroest.dk>

Tema 4d: Synet på migranter i modtagerlande

Udvidelsen af EU og dermed optagelse af nye medlemmer har ofte ført til debatter i de rigere EU-lande, hvor fokus ofte har været en bekymring om velfærdsturisme. I forbindelse med optagelse af Rumænien og Bulgarien i 2014 kom debatten hurtig til at handle om, at migranter fra fattige medlemslande ville få svært ved at falde til, ligesom de ville få svært ved at klare sig i konkurrencen om job, og dermed vil de blive en byrde for velfærdssystemerne. Beskrivelsen er ikke nødvendigvis forkert, men hvis man zoomer ind på den interne migration, viser det sig, at nye migranter er mindre tilbøjelige til at gå ledige og hæve bistand end den oprindelige befolkning er. Det vil sige, at migranterne bidrager positivt til velfærdsstaten.⁷⁶ Et forskningsprojekt, udført af professor Dorte Sindbjerg Martinsen fra institut for Statskundskab ved Københavns Universitet og Gabriel Pons Rotger fra Det Nationale Forskningscenter for velfærd (SFI), viser, at EU-borgerne i perioden 2002-2013 har bidraget med mere end 23 milliarder til den danske statskasse. Tallene omfatter udgifter til hospitalsindlæggelser, uddannelse, sociale ydelser m.m.⁷⁷ Den danske undersøgelse understøttes også af en undersøgelse foretaget af Marcus Österman, Joakim Palme og Martin Ruhs fra 2019, der viser, at EU-modtagerlande vinder på migrationen af EU-borgere.⁷⁸ Kritikerne af den danske undersøgelse vil dog påpege, at tallene ikke tager højde for indirekte effekter, som f.eks. at EU-borgerne tager job fra danskerne. Sidstnævnte er ikke helt let at konkludere på, da EU-borgerne også bidrager til skabelse af nye jobs. Den nævnte danske undersøgelse tager også højde for kriminalitet i form af antallet af sigtelser, men her har kritikerne påpeget, at man ikke tager højde for lovovertrædelser, hvor sagerne ikke bliver opklaret.⁷⁹

---

⁷⁶ Rodgers, Mette. Fri bevægelighed. *Information*. 9.januar 2014
<https://www.information.dk/debat/leder/2014/01/fri-bevaegelighed> set 20.09.2020

⁷⁷ Kern-Jespersen, Rasmus. "Velfærdsturister" har betalt milliarder til danske velfærd. *Videnskab.dk*. 10.december 2016
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/velfaerdsturister-har-betalt-milliarder-til-dansk-velfaerd> set 20.09.2020

⁷⁸ Österman, Marcus. Myth busted: Eu migrants no extra burden on taxpayers in more generous welfare states. *The Conversation*. 21.maj 2019
<https://theconversation.com/myth-busted-eu-migrants-no-extra-burden-on-taxpayers-in-more-generous-welfare-states-116244> set 20.09.2020

⁷⁹ Kern-Jespersen, Rasmus. "Velfærdsturister" har betalt milliarder til danske velfærd. *Videnskab.dk*. 10.december 2016
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/velfaerdsturister-har-betalt-milliarder-til-dansk-velfaerd> set 20.09.2020

Ovenfor nævnte viser, at billedet er nuanceret, og at der er behov for at politikerne forholder sig til reelle problemer ved migrationen, som f.eks. at det ikke presser lønniveau, udkonkurrerer de lokale arbejdstagere på pris og urimelig fleksibilitet, fordi familien ikke er rejst med. Landene kan vælge to veje frem: Den ene vej ligesom Storbritannien, ved at begrænse nyankomnes adgang til velfærdsydelser, selvom det er tvivlsomt, hvor stort problemet ”velfærdsturisme” er.⁸⁰ Den anden vej er at finde en løsning på EU-plan.⁸¹

Det kan være udfordrende, når politikerne taler til deres repræsentative hjemlige publikum. Dermed er konfliktlinjerne trukket skarpt op i den europæiske debat.⁸² Debattens vinkling afhænger også af ideologisk ståsted og mediernes ståsted i forhold til problemstillingen samt landenes forståelse af problemet. I Polen ser debatten om ”velfærdsturismen” anderledes ud end den gør i Danmark, Storbritannien og Tyskland. De øst- og centraleuropæiske lande, der siden udvidelserne i 2004 og 2007 har mistet millioner af medborgere, kan argumentere for, at Vesteuropa har høstet gevinsten ved den arbejdskraft. Politikerne og debattørerne i central- og østeuropæiske lande mener, at modtagerlande burde tage sig af sociale udgifter til arbejdskraftens børn også. Andre kritikere har også påpeget, at selvom EU-borgerne modtager børneydelser til deres børn i hjemlandene, så slipper vesteuropæiske lande for udgifter til børnenes skolegang og sundhed, når de bliver i hjemlandet.⁸³

I Vesteuropa opleves ”velfærdsturismen” som et reelt problem. Alene det, at der findes en frygt for at udlændinge undergraver f.eks. den danske velfærdsstat, betyder, at politikerne må reagere.⁸⁴ Med andre ord kan der argumenteres for, at problemet er mere oplevet end konkret. I Danmarks tilfælde er velfærdsstaten udtryk for en kontrakt mellem borgerne og staten. I de unge år modtager man fra staten for senere at betale tilbage, når man arbejder, for så igen at modtage, når ens otium påbegyndes. Det er denne kontrakt mange borgerne oplever som

---

⁸⁰ Rodgers, Mette. Fri bevægelighed. *Information*. 9.januar 2014
<https://www.information.dk/debat/leder/2014/01/fri-bevaegelighed> set 24.09.2020

⁸¹ ibid

⁸² ibid

⁸³ Rodgers, Mette. Fri bevægelighed. *Information*. 9.januar 2014
<https://www.information.dk/debat/leder/2014/01/fri-bevaegelighed> set 24.09.2020

⁸⁴ Winther, Bent. Den polske blikkenslager spørger igen. *Berlingske*. 6.december. 2013
<https://www.berlingske.dk/politik/den-polske-blikkenslager-spoeger-igen> set 24.09.2020

udfordret, når EU-borgerne fra første dag kan modtage velfærdsydelse på lige vilkår med danskere. Dermed må politikerne forholde sig til problemet politisk, da befolkningen opfatter det som et problem.⁸⁵ Her har politikerne et ansvar, så problemet forsøges at løses uden, at den anvendes som middel til at konkurrere med højreorienterede og migrantkritiske partier, da oplevelsen dermed forstærkes. Talen af konservative Brian Mikkelsen i 2013, hvor han kalder østeuropæiske EU-borgere for græshopper, er et berømt eksempel i dansk kontekst om, hvor betændt debatten har været og stadig er.⁸⁶

I realiteten er det de færreste, der har interesse i at skabe forhindringer for hverken arbejdskraftens frie bevægelighed eller restriktioner på andre områder, da fjernelse af disse har betydet en økonomisk vækst og mange gange øget økonomisk samhandel i Europa. Centraleuropæiske og østeuropæiske lande oplever voldsom befolkningsstagnation og hjerneflugt, og dermed er der plads til et kompromis, som skal søges på EU-niveau, hvor politikerne ikke kun taler til deres bagland, men hvor målet er fælles europæisk udvikling.⁸⁷ Landene taler ikke samme sprog, men der er en fælles interesse i, at vesteuropæiske lande ikke ønsker massemigration, og de øst- og centraleuropæiske lande gerne ser, at folk emigrerer kortsigtet for at arbejde, få erfaringer eller uddannelse, for så at vende tilbage igen.

⁸⁸

Hvad er velfærdsturisme? Hvad er forskellen på den måde migration opleves på, og det undersøgelserne peger på? Bør oplevede udfordringer tages seriøst? Hvordan bidrager politikerne til synet på arbejdskraft fra andre EU-lande? Hvordan kan medlemslandene håndtere migration? Hvordan kan EU bidrage til udfordringerne ved arbejdskraftens frie bevægelighed?

---

⁸⁵ Bjerager, Erik. Velfærdsturismen er et problem. *Kristelig Dagblad*. 14.marts 2014. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/leder/velfærdsturisme-er-et-problem> set 24.10.2020

⁸⁶ Lauridsen, Jan Bjarre. Mikkelsen: Østeuropæer suger som græshopper. *B.T.* 9.juli 2013 <https://www.bt.dk/politik/mikkelsen-oesteuropaeere-suger-som-graeshopper> set 24.09.2020

⁸⁷ Judah, Tim. Croatia Faces” Long term stagnation” of demographic decline. *Balkan Insight*. 31.oktober.2019 <https://balkaninsight.com/2019/10/31/croatia-faces-long-term-stagnation-of-demographic-decline/> set 24.09.2020

⁸⁸ Rodgers, Mette og Emil Rottbøll. ”I får vores skatteydere – hvorfor skal så betale deres børnepenge?”. *information.dk* 13.marts 2014. <https://www.information.dk/udland/2014/03/faar-vores-skatteydere-hvorfor-saa-betale-boernepenge> set 24.09.2020

Inspiration til videre arbejde med tema 4d

Artikler

- Den polske blikkenslager spøger igen:
<https://www.berlingske.dk/politik/den-polske-blikkenslager-spoeger-igen> set 24.09.2020
- Fri bevægelighed:
<https://www.information.dk/debat/leder/2014/01/fri-bevaegelighed> set 24.09.2020
- German labor minister pledges to better protect migrant workers:
<https://www.politico.eu/article/german-labor-minister-hubertus-heil-pledges-to-better-protect-migrant-workers-coronavirus/> set 24.09.2020
- ”I får vores skatteydere – hvorfor så betale deres børnepenge?:
<https://www.information.dk/udland/2014/03/faar-vores-skatteydere-hvorfor-saa-betale-boernepenge> set 24.09.2020
- Jobstafet – Unge om job i EU: <http://www.ungieuropa.dk/produkt-side1123141> set den 24.09.2020
- Romanians Angered by Italian Allegations of Exporting “Slaves”:
<https://balkaninsight.com/2018/08/10/italy-s-salvini-angers-romanians-with-slavery-comment-08-09-2018/> set 24.09.2020
- Velfærdsturisme er et problem:
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/leder/velfaerdsturisme-er-et-problem> set 24.09.2020
- Mikkelsen: Østeuropæere suger som græshopper:
<https://www.bt.dk/politik/mikkelsen-oesteuropaere-suger-som-graeshopper> set 24.09.2020

Hjemmesider

- <http://www.ungieuropa.dk>
- <https://www.euronews.com>
- <https://balkaninsight.com>
- <http://magasineteuropa.dk>